

**У Румунії вшанували пам'ять дипломата, який
визволив 1200 євреїв з чернівецького гетто**

Самуель дель Кампо

У Великій синагозі Бухареста відкрили меморіальну дошку на честь тимчасового повіреного в справах Чилі в Румунії Самуеля дель Кампо. У 1941-1943 рр. дипломат видав близько 1200 чилійських та польських паспортів чернівецьким євреям, які мали бути депортовані до нацистських таборів.

Нагадаємо, що до початку радянсько-німецької війни у Чернівцях проживало 51,5 тисячі євреїв — майже половина населення міста. Контроль над Північною Буковиною німці передали румунським союзникам, і вже 10 жовтня 1941 року губернатор видав наказ про створення тимчасового гетто в Чернівцях. Переселення розпочалося наступного дня. Вихід євреїв за межі гетто спочатку заборонили, квартал оточили колючим дротом та обгородили парканом. Умови проживання були жахливими, але найгірше, що вже 14-15 жовтня розпочалися депортації до Придністров'я, де шанси на виживання були ще нижчими.

Єврейська родина у чернівецькому гетто. Фото: USHMM

Як дипломат нейтральної країни, дель Кампо також представляв польський уряд, який розірвав усі зв'язки із профашистським режимом Антонеску. Ігноруючи політику невтручання своєї країни, тимчасовий повірений видав паспорти 1200 польським та румунським євреям, які були запроторені в Чернівецьке гетто.

Наявність проїзного документа з третьої країни дозволяла уникнути запланованої висилки в Придністров'я, — [повідомляє](#) [ІТА](#). Після поновлення депортацій у червні 1942 року дипломат продовжував брати євреїв під захист чилійського посольства. Він неодноразово благав міністра закордонних справ Румунії припинити переслідування людей, які пред'явили «його» паспорти.

«Протоколи Ради міністрів Румунії показують, що дель Кампо став на заваді депортаціям на найвищому рівні», — зазначила голова Центру вивчення історії євреїв у Румунії Анка Тудоранча.

The image shows a three-page document. The left page is a certificate from the Polish Legation in Bucharest, signed by the Minister of Chile in Romania, insuring the interests of Poles in Romania. It certifies that Samuel Del Camp was born in Anadolow on 18.11.1885, with his domicile in Bucharest, Bala Alba No. 10, where he exercised the profession of technician. The certificate is registered in the Polish Citizen Register, No. 1313, and is valid from 20.11.1943. The middle page features a black and white portrait of Samuel Del Camp, a man with a mustache, wearing a suit and tie. Below the photo is his signature, 'S. Kaminski', and the text 'SEMNIATURA TITULARULUI'. The right page is a form titled 'DATE PERSONALE ȘI FILIAȚIUNEA' (Personal Data and Filiation). It contains handwritten information: 'Starea civilă' (Civil status) is 'căsătorit' (married); 'Numele copiilor până la 16 ani' (Names of children up to 16 years) is blank; 'Statura' (Height) is 'mijocie' (medium); 'Părul' (Hair) is 'blond închis' (dark blond); 'Fața' (Face) is 'prelungă' (long); 'Ochii' (Eyes) is 'cașni' (dark); 'Gura' (Mouth) is 'pălmă' (palm); 'Barba' (Beard) is 'rădă' (root); 'Nasul' (Nose) is blank; 'Urechile' (Ears) is 'normale' (normal); 'Bazele' (Bases) is blank; 'Fruntea' (Forehead) is blank; 'Semne particulare' (Particular signs) is blank. There is a purple circular stamp on the bottom right of the middle page that reads 'LEGACIUNEA POLONĂ BUCUREȘTI' and 'Ștampila'.

Польське посвідчення особи, видане в 1943 році Самуелем дель Кампо

Навесні 1943 року дипломатичні відносини між Чилі та Румунією були розірвані, й інтереси Сантьяго в Бухаресті стала представляти Швейцарія. Водночас у МЗС Чилі заявили, що «вважали б за краще не видавати нові паспорти без дозволу чилійського міністерства закордонних справ».

«Дії Самуеля дель Кампо стали променем світла людської гідності, коли все було оточене пільмою», — заявив президент Єврейської громади Румунії та депутат парламенту Сільвіу Векслер. У церемонії у Великій синагозі Бухареста взяли участь посли Чилі, Польщі та Ізраїлю в Румунії.

Хоча згодом дипломат був призначений генеральним консулом у Цюріху, призначення не набуло чинності, дель Кампо так і не повернувся до МЗС та помер у Парижі у 1960-му році. У 2017 році меморіалом «Яд Вашем» він був удостоєний звання Праведника народів світу.

Борис Вайнер